

ფრაზეოლოგიური ერთეულების წყაროები

ფრაზეოლოგიურ ერთეულებში მთელი სისრულითაა ასახული ენის ნაციონალური თავისებურებები. თანამედროვე ესპანური ენის მრავალი ფრაზეოლოგიზმი წარმოიქმნა ღრმა წარსულში. მათი უმეტესობა მჭიდრო კავშირშია ხალხის ისტორიასა და წარსულთან, რადგან ძირითადი ფრაზეოლოგიზმების საფუძველს შეადგენენ ახლებურად გააზრებული თავისუფალი სიტყვაშეთანხმებები, რომელთა სემანტიკაში ასახულია განსაზღვრული საზოგადოებრივი ფაქტები. გამოვყოთ ფრაზეოლოგიზმების წარმოქმნის შემდეგ ძირითად წყაროებს:

1. ადამიანის პროფესიონალური მოღვაწეობა. ძნელია ყველა პროფესიონალური სფეროს ჩამოთვალა, საიდანაც სათავეს იღებენ ფრაზეოლოგიზმები, რომლებიც ამჟამად წარმოადგენენ საერთო სახალხო მეტყველების საუნჯეს. დავასახელებთ ამ წყაროებიდან მხოლოდ ზოგიერთს: **სანაოსნო** ენიდან მომდინარეობენ შემდეგ ფრაზეოლოგიური ერთეულები: a palo seco (პომპის გარეშე, მოკრძალებულად), a todo trapo (მთელი ძალით, ჩქარა, მთელი სისწრაფით). მათგან პირველი ოდესღაც ნიშნავდა, რომ ხომალდი აღელვებულ ზღვაში შედიოდა “დაშვებული აფრებით”. მეორის შინაგანი ფორმა კი დღესაც ნათელია, რადგან trapo ნიშნას “აფრას”. გამონათქვამში coger en el garlito (სამხილით დაჭერა, მოტყუება, გაბრეყება) da caer en el garlito (მახეში გაბმა, ბადეში გახვევა) წარმოიშვა მეთევზეების მეტყველებაში (garlito – ნიშნავს თევზების გოდორყურს, კოკოზას). Batir el cobre (ენერგიულად აწარმოო საქმე)-ს მეცნიერები უკავშირებენ მესპილენძეების შრომას. შეთანხმებაში a cencerros tapados (მალულად, ფარულად) აისახა მეხრეების ჩვეულება, რომლებიც პირუტყვის ზანზალაკებს კრავდნენ ბალახით ან ჩალით, რომ დილით ადრე მოსახლეობას არ გაღვიძებოდა ან მაშინ, როცა საფიხათო ადგილები ჰქონდათ გასავლელი.

ბევრი ფრაზეოლოგიური ერთეული ენაში შემოსულია ტორეროს მეტყველებიდან: cortarse la coleta (თამაშიდან გასვლა), saltarse a la torrera (რაიმე ვალდებულებაზე უარის თქმა), mandar al cuerno (ეშმაკსაც წაუღიხარ), estar en los cuernos del toro (რთულ მდგომარეობაში ყოფნა, ხიფათში ჩავარდნა) და სხვ.

2. ზნე-ჩვეულებები და ხალხის ისტორია – ხალხის ცხოვრებისეულ წიაღში აღმოცენდა მრავალი მყარი კოსტრუქცია, რომლებშიც აისახა სხვადასხვა ისტორიული მოვლენა, ჩვევა, ტრადიცია და რწმენა. მაგალითად, ფრაზეოლოგიზმი armar(se) la gorda (დავიდარაბის ატეხა,

საქმის არევ-დარევა) წარმოიქმნა XIX საუკუნის მეორე ნახევარში. 1868 წლის აჯანყების დროს, რომლის შედეგადაც დამყარდა პირველი ესპანური რესპუბლიკა, სიტყვა *la gorda* ყველა ესპანელს ეკერა პირზე. იმხანად ის ნიშნავდა “რევოლუციას”.

გამონათქვამი *echarle (tirarle) a uno el muerto* (გადაბრალება) წარმოიქმნა შუა საუკუნეებში, როცა არსებობდა კანონი, რომ თუ რომელიმე დასახლების ტერიტორიაზე აღმოჩნდებოდა გვამი და მკვლელს ვერ იპოვნიდნენ, ადგილობრივი საკრებულო ვალდებული იყო ჯარიმა გადაეხადა. ამიტომ, როცა ასეთი უბედურება ხდებოდა, მაცხოვრებლები ცდილობდნენ გვამის გადატანას მეზობლების მიწებზე. შეთანხმება *salir con pie derecho* (რაც საქმის წარმატებით დაწყება) კი სათავეს იღებს ხალხში გავრცელებული რწმენიდან, რომლის თანახმადაც, იღბალი (წარმატება) თან სდევს მას, ვინც ნებისმიერ საქმეს მარჯვენა ფეხით იწყებს.

ბევრი გამონათქვამია დაკავშირებული რელიგიური წესებთან და ჩვეულებებთან. *Tener mucha correa* (მომთმენი, ყველაფრის ამტანი, აიტანო დაცინვა და ლანძღვა), აქ მინიშნებაა ქამარზე, რომელიც ავგუსტიანელებს განასხვავებდა სხვა დანარჩენი ბერებისაგან.

ფრაზაში *pasar la noche en blanco* (არ გეძინოს მთელი ღამე, თვალმოუხუჭავი) გამოსახულია რაინდების რიტუალი: ფიცის წინა დღეს, თეთრ ტუნიკაში გამოწყობილი თეთრად ათევდნენ ღამეს.

თამაშებთან და გასართობებთანაა დაკავშირებული შემდეგი ფრაზეოლოგიური შეთანხმებები: *poner pies en pared* (გაჯიუტება, გაჭირვებულება), *jugar al abejón* (ვიდაცას მოექცე აგდებულად), *irse a chitos* (გართობა, უდარდელი ცხოვრება).

3. ფოლკლორი და მითოლოგია – მყარი შეთანხმებების უმრავლესობა დაკავშირებულია ფოლკლორთან, ბიბლიურ და მითოლოგიურ წყაროებთან: *el talón de Aquiles* (აქილევსის ქუსლი), *manzana de discordia* (განხეთქილების ვაშლი), *la caja de Pandora* (პანდორას ყუთი) და ა.შ.

ბიბლიური წარმოშობისაა: *(las) vacas gordas* - ოქროს დღეები, სიუხვის ხანა; *Las vacas flacas* (შიმშილობა, მძიმე დღეები). ფოლკლორს მიეკუთვნება: *estar en Babia* (ღრუბლებში ფრენა, რაღაცის ხელიდან გაშვება), *vivir en Babia* (არაამქვეყნიური), *el huevo de Colón* (კოლუმბის კვერცი ანუ ძნელი ამოცანის მარტივი გადაწყვეტა) და სხვ.

4. ლიტერატურული ნაწარმოებები. აქედან სათავეს იღებს მრავალი ფრაზეოლოგიური შეთანხმება. მაგალითად, ponerle el cascabel al gato (ძნელი საქმის წარმოწყება) მომდინარეობს ძველი იგავიდან, რომლის გალექსილი ვარიანტი მოცემულია ლოპე დე ვეგას პიესაში “La esclava y su galán” და რომელიც საფუძვლად დაედო სამანეგოს ცნობილ იგავს “El congreso de los ratones”. შეთანხმება oler el postre (გაფრთხილება, საფრთხის წინასწარ მიხვდომა) მომდინარეობს მოთხრობის “ლასარილიო ტორმელი”-ს ერთ-ერთი ეპიზოდიდან. ბრმაზე გაბრაზებული გამყოლი აყენებს მას ბოძთან და ეუბნება, რომ უნდა გადაახტეს ნაკადულს. ფრაზეოლოგიზმი erudito a la violeta (დილეტანტი, ზერელე ადამიანი) დაკავშირებულია 1772 წ. გამოცემულ მწერალ ხოსე კადალსო ვასკეს დე ანდრადეს წიგნის სათაურიდან.

5. ენის თქმულებებისა და ანდაზების ფონდი – ფრაზეოლოგიური ერთეულები შეიძლება წარმოიქმნას ანდაზური ტიპის სახეშევილი (მირითადად შემოკლებული) კონსტრუქციებიდან. ძველად ამბობდნენ cuando una zorra anda, ახლა ეს ანდაზა მივიწყებულია, მაგრამ შემორჩენილია ფრაზეოლოგიზმი andar a (caza de) grillos (უმნიშვნელო, წვრილმანი საქმეების კეთება, ჩხირკედელაობა). შეთანხმება el perro del hortelano (ძალი თივაზე) დაკავშირებულია ანდაზასთან: Ir en el coche de San Francisco (ფეხით სიარული) მომდინარეობს ანდაზიდან ir en el coche de San Francisco: un ratico a pie y oro andando.

ფრაზეოლოგიური ერთეული hacer su agosto (გამდიდრება, სარგებლიანი საქმე) გამოეყო მყარ გამონათქვამს – hacer su agosto y su vendimia, რომელშიც საუბარია მარცვლეულისა და ყურძნის მოსავლის აღებაზე და მეტაფორულად ხელსაყრელ, სარგებლიან საქმეზე. უნდა აღვნიშნოთ, აგრეთვე, ანდაზა – agosto y vendimia no es cada día, y si cada año, unos con provecho y otros con daño.